

1

Do not edit
How to change the design

Join at [slido.com](https://www.slido.com)
#1422089

slido

The Slido app must be installed on every computer you're presenting from

2

Bu derste neyi çözmüş olacağız?

Kavramlar

yabancı, göç, vatansız, uluslararası koruma, özel ihtiyaç

Giriş rejimi

pasaport, vize, muafiyet, kabul edilemeyen yolcu, giriş yasağı

İkamet rejimi

izin türleri, başvuru, uzatma, geçiş ve kesinti

Zorlayıcı tedbirler

sınır dışı, idari gözetim, alternatif yükümlülükler

Koruma rejimi

mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma, başvuru süreci

Bu sürümde amaç, öğrencinin mevzuat akışını maddeler arası ilişki kurarak takip etmesidir.

2

3

Kaynak seti ve normlar hiyerarşisi

Kaynak	Bu derste rolü
Anayasa	Temel haklar, kişi özgürlüğü, yargı yolu ve idarenin işlem sınırları
6458 sayılı YUKK	Yabancıların giriş, kalış, çıkış ve uluslararası koruma rejiminin temel kanunu
Uygulama Yönetmeliği	Kanunun uygulanış usulleri: vize türleri, ikamet usulü, kabul edilemez başvuru vb.
Uluslararası sözleşmeler	Özellikle geri göndermeme ve mülteci hukukunun yorum arka planı
Ders kitabı / doktrin	Genel ilkeleri ve sistematik ayrımları görünür kılan öğretici çerçeve

HUKUKİ DAYANAK

Hukuki dayanak

"YUKK m.1-2 ve Yönetmelik m.1-2; kanun ile yönetmelik birlikte okunur."

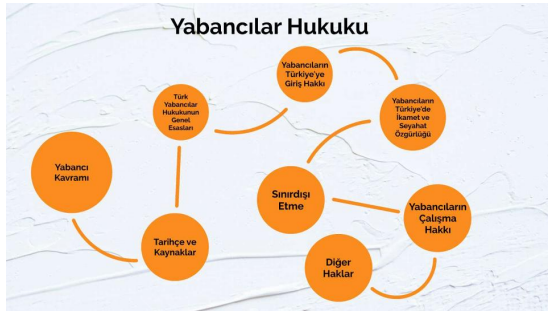
Kaynak sayfası

4

4

Kavram haritası: bu ders hangi alanları birleştiriyor?

- Yabancılar hukukunu tek tek dağınık başlıklardan değil; 'giriş - ikamet - sınır dışı - çalışma hakkı - diğer haklar' ekseninde bir bütündür.
- YUKK ise bu haritayı normatif metne dönüştürüyor: yabancıların Türkiye'ye girişinden, koruma talebine ve gerekirse ülkeden çıkarılmasına kadar tüm akışı tek çatı altında topluyor.
- Bu nedenle konuları münferit maddeler değil, birbirine bağlı bir süreç mantığı içinde okumak gerekir.

Her yeni kavramı üç soruyla düşünün:

- Kime uygulanır?
- Hangi usulle uygulanır?
- Sonuç ne doğurur?

5

5

Temel tanımlar: yabancı, göç, uluslararası koruma, vatansızlık

- Yabancı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişidir.
- Göç; düzenli göçü, düzensiz göçü ve uluslararası koruma boyutunu birlikte içeren üst kavramdır.
- Uluslararası koruma; mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statülerinden oluşur.
- Vatansız kişi, hiçbir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı olmayan ve yabancı sayılan kişidir.
- Özel ihtiyaç sahibi kavramı; refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile ve şiddet mağdurlarını özellikle görünür kılar.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.3

"Tanımlar maddesi, dersin bütün teknik terimlerini aynı sözlük altında toplar; sonraki maddeleri doğru okumak için anahtardır."

Kaynak sayfası

6

6

GENEL ÇERÇEVE

YUKK'nin amacı ve kapsamı

- Kanunun amacı; yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den çıkışları ile koruma talep edenlere sağlanacak korumanın usul ve esaslarını düzenlemektir.
- Kapsam sadece sınır kapısını değil; Türkiye içindeki yabancı işlemlerini, münferit uluslararası koruma taleplerini ve kitlesel akın hâlindeki geçici korumayı da içerir.
- Kanunun uygulanmasında Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşmalar ve özel kanun hükümleri saklıdır.
- Bu yüzden ders boyunca 'tek kanun' değil; kanun + yönetmelik + özel düzenleme birlikte düşünülür.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.1-2

"Amaç ve kapsam maddeleri, YUKK'nin hem klasik yabancılar hukukunu hem de koruma rejimini tek metinde birleştirdiğini gösterir."

Kaynak sayfası

7

7

GENEL ÇERÇEVE

Temel ilkeler

- Eşitlik esası: temel haklardan yararlanmada yabancı ile vatandaş arasında esasen hukukî kişilik farkı değil, kanunla getirilen sınırlamalar belirleyicidir.
- Karşılıklılık ve en çok gözetilen ulus mantığı, özellikle klasik yabancılar hukuku bağlamında bazı hak alanlarının tarihsel arka planını açıklar.
- Kazanılmış haklara saygı, yabancıнын mevcut hukukî durumunun bir anda keyfî biçimde ortadan kaldırılmaması fikrini besler.
- Bu ilkeler, bugün doğrudan her maddede yazmasa bile yorum tekniğini ve yabancı hukukunun tarihsel mantığını açıklar.

HUKUKİ DAYANAK

Genel esaslar

"Bu slayt bağlayıcı mevzuat kuralı değil; derste özetlenen öğretici ve doktrinel çerçevedir."

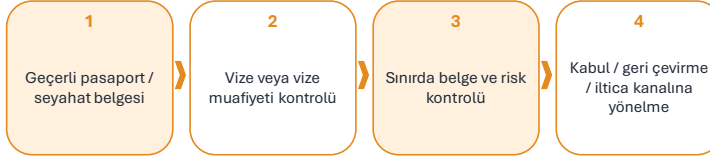

8

8

GİRİŞ REJİMİ

Türkiye'ye giriş rejiminin omurgası

HUKUKİ DAYANAK

Ana maddeler

"YUKK m.5-8
Yönetmelik m.5-7"

Kaynak sayfası

9

9

GİRİŞ REJİMİ

Belge kontrolü ve kapsamlı kontrol

- Yabancı, giriş ve çıkışta pasaport veya pasaport yerine geçen belgelerini görevlilere göstermek zorundadır.
- Transit alan kullanan yabancılar da yetkili makamlarca kontrol edilebilir.
- Kapsamlı kontrol, idari gözetim değildir; kimlik, amaç, güzergâh ve güvenlik bakımından ayrıntılı bir teyit işlemidir.
- Yönetmeliğe göre kapsamlı kontrol kural olarak en çok dört saat içinde tamamlanır; temel ihtiyaçlara erişim ve mahremiyet korunur.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.6 / Yön. m.6

"Kapsamlı kontrol, ülkeye kabul kararını sağlama veriyile verebilmek için yapılan bir ön teyit aşamasıdır; cezalandırıcı bir tedbir değildir."

Kaynak sayfası

10

10

Türkiye'ye girişine izin verilmeyecek yabancılar

- Pasaport, vize, ikamet veya çalışma izni olmayanlar; belgeleri sahte ya da hileli olanlar kabul edilemeyen yolcu kapsamına alınır.
- Vize veya ikamet süresi bitiminden itibaren en az altmış gün geçerli pasaport şartı aranır.
- Vize muafiyeti kapsamında olsa bile, vize verilmeyecek yabancılar kategorisine girenler ülkeye alınmaz.
- Karar, ilgiliye tebliğ edilir; itiraz yolları ve diğer hakları bildirilir.
- İşlem tamamlanıncaya kadar yabancı sınır kapısında belirlenen alanda bekletilebilir.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.7

"Giriş hakkı, belge ve güvenlik koşullarının birlikte sağlanmasına bağlıdır; tek başına vize muafiyeti yeterli değildir."

Kaynak sayfası

11

11

Türkiye'ye giriş yasağı ve ön izin şartı

- Genel Müdürlük, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından sakıncalı gördüğü yabancıların ülkeye girişini yasaklayabilir.
- Sınır dışı edilen yabancılar hakkında giriş yasağı Genel Müdürlük veya valilikler tarafından da konulabilir.
- Genel kural, giriş yasağının en fazla beş yıl olmasıdır; ciddi tehdit varsa en fazla on yıl daha uzatılabilir.
- Bazı yabancılar için ülkeye kabul, ayrıca 'ön izin' şartına bağlanabilir.
- Giriş yasağı veya ön izin kararı, ilgiliye tebliğ edilmek zorundadır.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.9-10 / Yön. m.8-9

"Giriş yasağı, salt idari bir kayıt değildir; süre, gerekçe, tebligat ve istisna rejimi olan ciddi bir sınırlamadır."

Kaynak sayfası

12

12

VİZE

Vize rejiminin temel mantığı

- Türkiye’de doksan güne kadar kalacak yabancılar, vatandaşı oldukları veya yasal olarak buldukları ülkedeki konsolosluklardan amaçlarına uygun vize alır.
- Vize veya vize muafiyetinin sağladığı kalış, her yüz seksen günde doksan günü geçemez.
- Vize başvurularının usulüne uygun yapılması gerekir; başvurular kural olarak doksan gün içinde sonuçlandırılır.
- Vize, Türkiye’ye giriş için mutlak hak sağlamaz; sınırda ayrıca YUKK m.7 çerçevesinde kabul kontrolü yapılır.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.11

“Vize, giriş kapısını açan bir ön koşuldur; nihai kabul kararı değildir.”

Kaynak sayfası

13

13

VİZE

Vize muafiyeti ve sınır kapısında vize istisnaları

- Antlaşmalar veya Cumhurbaşkanı kararıyla vizeden muaf tutulan ülke vatandaşları, geçerli ikamet/çalışma izni sahipleri ve m.28 kapsamındaki vize şartından muaftır.
- Mücbir sebeple Türk hava/deniz limanını kullanmak zorunda kalanlar ile liman şehirini 72 saati aşmadan geçecek deniz yolcuları için istisnalar öngörülmüştür.
- Sınır kapısında vize, olağan değil istisnai yoldur; yabancıların durumunu ve süresi içinde ayrılacağını belgelemesi gerekir.
- Cumhurbaşkanı farklı belirlemedikçe sınır vizesi kural olarak en fazla 15 gün kalış sağlar.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.12-14 / Yön. m.14-16

“Sınır vizesi, olağan vize sisteminin yerine geçen genel yol değil; istisnai tamamlayıcı bir araçtır.”

Kaynak sayfası

14

14

VİZE

Yönetmeliğe göre vize türleri

Turizm vizesi

Ziyaret, iş görüşmesi, konferans, fuar, kültürel/sportif etkinlik

Transit vize

Türkiye üzerinden süreli geçiş

Havalimanı transit

Ülkeye girmeksizin hava sınır kapısından geçiş

Eğitim vizesi

Öğrenim, kurs, staj, değişim programı

Çalışma vizesi

Çalışma amacıyla giriş

Resmî görev / diğer

Diplomatik görev, araştırma, tedavi, aile birleşimi vb.

HUKUKİ DAYANAK

Yönetmelik m.11

"Vizede geliş amacı belirtilir; kategori, daha sonra yapılacak işlem türünü etkiler."

Kaynak sayfası

15

15

VİZE

Vize verilmeyecek yabancılar ve vizenin iptali

- Talep edilen süreden en az 60 gün daha uzun pasaportu olmayanlar, giriş yasağı bulunanlar ve kamu düzeni/güvenliği açısından sakıncalı görülenler vize alamaz.
- Kamu sağlığına tehdit oluşturan hastalık, suçluların iadesine esas suç, geçerli sağlık sigortasının yokluğu, kalış amacını haklılaştıramama ve yetersiz mali imkân da ret sebebidir.
- Verilmiş vize; sahtecilik, tahrifat, giriş yasağı, suç şüphesi, pasaportun geçersiz hale gelmesi, amacı dışında kullanım veya belgelerin geçersiz olduğunun anlaşılması hâlinde iptal edilir.
- Kanun, bazı durumlarda Bakan onayıyla istisnai vize verilmesine de izin verir.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.15-16 / Yön. m.17

"Ret sebebi ile iptal sebebi benzer görünse de biri 'henüz verilmeden' diğeri 'verildikten sonra' müdahaledir."

Kaynak sayfası

16

16

Do not edit
How to change the design

1. Geçerli vizesi olan yabancı bakımından aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

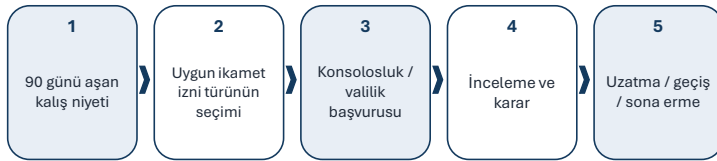
The Slido app must be installed on every computer you're presenting from

slido

17

İKAMET

İkamet izni rejiminin temel mantığı

HUKUKİ DAYANAK

Ana maddeler

"YUKK m.19-30
Yönetmelik m.19-27"

Kaynak sayısı

18

18

İKAMET

İkamet izninden muafiyet ve genel çerçeve

- Türkiye'de vizenin veya vize muafiyetinin tanıdığı süreden ya da 90 günden fazla kalacak yabancılar ikamet izni almak zorundadır.
- Doksan güne kadar vizeyle veya muafiyetle gelenler, diplomatik personel, bazı uluslararası kuruluş çalışanları, statüsüz kimlik belgesi sahipleri ve bazı özel statü grupları muaf tutulur.
- İkamet izni, yurt dışından alındıysa altı ay içinde kullanılmaya başlanmazsa geçerliliğini kaybeder.
- Geçerli çalışma izni, ikamet izni sayılır; bu nedenle çalışma izni - ikamet izni ayrımı uygulamada stratejik öneme sahiptir.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.19-20, 27

"İkamet izni zorunluluğu, yabancıların Türkiye'de 'kısa kalış'tan 'yerleşik kalış'a geçtiği eşiktir."

Kaynak sayfası

19

19

İKAMET

Başvuru ve uzatma usulü: adım adım

HUKUKİ DAYANAK

Yönetmelik vurgusu

"Eksik belge olursa işlem ertelenir; adres kaydı ve sağlık sigortası gibi unsurlar ayrıca denetlenir."

Kaynak sayfası

20

20

İKAMET

Kısa dönem ikamet izni: sebepler ve mantık

- Bilimsel araştırma, taşınmaz sahipliği, ticari bağlantı/iş kurma, hizmet içi eğitim, öğrenci değişim programı, turizm ve tedavi başlıca sebeplerdir.
- Ayrıca adli/idari makam kararı gereği kalma, aile ikametden geçiş, Türkçe kursu, kamu programları ve mezuniyet sonrası başvurular da kapsam içindedir.
- Kural olarak her defasında en fazla ikişer yıllık sürelerle verilir; bazı bentler için farklı süre ve tekrar sınırlamaları vardır.
- Şartların kalkması, amacın dışında kullanım veya geçerli sınır dışı/giriş yasağı bulunması hâlinde izin verilmez ya da uzatılmaz.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.31-33

"Bu izin türü, kısa ve orta vadeli 'meşru kalış gerekçeleri' için esnek bir araçtır; fakat amacı dışına taşınmaz."

Kaynak sayfası

21

21

İKAMET

Aile ikamet izni: kimler yararlanır, hangi şartlarla?

- Türk vatandaşlarının, m.28 kapsamındakilerin ve belirli statüdeki yabancıların eşine; ergin olmayan veya bağımlı çocuğuna aile ikamet izni verilebilir.
- Her defasında en fazla üç yıl verilir; ancak destekleyicinin izin süresini aşamaz.
- Destekleyicide gelir, barınma, sağlık sigortası, son 5 yılda aile düzenine karşı suçtan hüküm giymeme ve adres kaydı gibi şartlar aranır.
- Anlaşmalı evlilik şüphesi araştırılır; boşanmada aile içi şiddet mağduru eş için üç yıllık süre şartı aranmayabilir.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.34-37

"Aile ikamet izni aile birliğini korur; fakat sponsor gücü ve gerçek aile yaşamı aranır."

Kaynak sayfası

22

22

İKAMET

Öğrenci ikamet izni ve öğrencilerin çalışma hakkı

- Ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine; ayrıca aile ikameti bulunmayan ilk ve orta öğretim öğrencilerine öğrenci ikamet izni verilir.
- İzin süresi öğrenim programına göre belirlenir; öğrenci ikamet izni, anne-baba ve diğer yakınlarla otomatik hak sağlamaz.
- Ön lisans ve lisans öğrencileri çalışma izni almak kaydıyla ilk yıldan sonra çalışabilir; yüksek lisans ve doktora düzeyinde de çalışma izni mümkündür.
- Yönetmelik, bazı öğrenci kategorileri için sağlık sigortası ve kayıt işlemlerine ilişkin ayrıntılı kurallar öngörür.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.38-41 / Yön. m.35-38

"Öğrenci statüsü, eğitim amacıyla kalışı meşrulaştırır; çalışma hakkı ise ayrı kurullarla ve aşamalı biçimde açılır."

Kaynak sayfası

23

23

İKAMET

Uzun dönem ikamet izni: vatandaşlığa en çok yaklaşan izin

- Kesintisiz en az sekiz yıl ikamet izniyle kalmış olan veya Bakanlığın belirlediği şartları taşıyan yabancılara süresiz izin verilebilir.
- Son üç yılda sosyal yardım almama, düzenli gelir, sağlık sigortası ve kamu düzeni/güvenliği açısından tehdit oluşturmama şartları aranır.
- Uzun dönem izin sahipleri, seçim-seçilme, kamu görevine girme, askerlik ve muaf araç ithali hariç Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanır.
- Ciddi kamu düzeni/güvenliği tehdidi veya sağlık/egitim/zorunlu kamu hizmeti dışında bir yıldan fazla yurt dışında kalış hâlinde izin iptal edilir.
- Mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma, insani ikamet ve geçici koruma sahipleri bu izne geçemez.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.42-45

"Uzun dönem ikamet, 'yerleşik yabancı' statüsüdür; kalıcıdır ama mutlak değildir."

Kaynak sayfası

24

24

İKAMET

İnsani ikamet izni ve insan ticareti mağduru ikamet izni

- İnsani ikamet izni; çocuğun yüksek yararı, sınır dışının fiilen yapılamaması, m.55 kapsamı, yargı yolu, ilk iltica/güvenli üçüncü ülkeye geri gönderme süreci, acil ülke menfaati veya olağanüstü durumlarda verilebilir.
- Bu izin diğer izinlerin genel şartları aranmadan, Bakanlıkça belirlenen sürelerle ve Genel Müdürlük onayıyla valiliklerce verilir.
- İnsan ticareti mağduru izinlerinde başlangıç süresi 30 gündür; güvenlik, sağlık veya özel durum nedeniyle 6'şar aylık uzatmalarla en fazla 3 yıla çıkabilir.
- Bu izin türleri, uzun dönem ikamet hesabında sayılmaz; fakat bazı durumlarda başka izin türlerine geçiş mümkün olabilir.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.46-49 / Yön. m.45

"Bu iki izin türü, istisna ve kırılabilirlik yönetimi için tasarlanmış 'koruyucu ikamet' araçlarıdır."

Kaynak sayfası

25

25

İKAMET

İkamette kesinti ve izin türleri arasında geçiş

- Zorunlu kamu hizmeti, eğitim ve sağlık nedenleri hariç; bir yılda toplam 6 ayı veya son 5 yılda toplam 1 yılı aşan yurt dışı kalışlar ikamette kesinti sayılır.
- Kesintisiz ikamet hesabında öğrenci ikamet izinlerinin yarısı, diğer izinlerin tamamı sayılır.
- Yabancı, mevcut izninin gerekçesi bittiğinde yeni kalış amacına uygun izin türüne geçebilir.
- Adres, medeni hâl, pasaport ve il değişikliği gibi durumlar idareye bildirilmelidir; bazı geçişlerde yeni izin belgesi düzenlenir ama harç hesabı değişebilir.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.28-29 / Yön. m.23, 26-27

"İkamet hukukunda süre, sadece takvim meselesi değildir; statü kazanımının ve kaybının da anahtarıdır."

Kaynak sayfası

26

26

OLAY ANALİZİ

Pratik Çalışma 1 — Vize, ikamet ve çalışma izni çakışığında ne olur?

OLAY METNİ

A isimli yabancı, turistik vizeyle Türkiye'ye gelmiş ve 92 gündür Türkiye'dedir. Bu sırada özel bir üniversitede yüksek lisansa kabul almış, ancak öğrenci ikamet izni başvurusu yapmamıştır. Ayrıca bir işyerinde part-time çalıştığı tespit edilmiştir.

Sınıfta tartışılacak sorular

- 1) A'nın hangi hukukî sorunları ortaya çıkmıştır?
- 2) Hangi izin türüne başvurması gerekir?
- 3) Part-time çalışma tespiti, yalnızca iş hukuku meselesi midir; yoksa yabancılar hukuku sonucu da doğurur mu?

Çözüm tekniği

- 1) Olaydaki yabancının mevcut statüsünü tespit et
- 2) Uygulanacak maddeyi belirle
- 3) Usul ve süre şartını sor
- 4) Kararın sonucu ile itiraz yolunu ayır

27

27

SEMA / KARŞILAŞTIRMA

Yabancı hak rejimi: hangi alanlarda yakınlaşma, hangi alanlarda ayrışma?

Alan	Genel tablo
Temel haklar	İnsan onuruna dayalı çekirdek koruma yabancı için de geçerlidir; sınırlama kanunla ve meşru amaçla yapılır.
Siyasal haklar	Seçme-seçilme, kamu görevine girme, askerlik gibi alanlar vatandaşlıkla daha sıkı bağlıdır.
Uzun dönem ikamet	Vatandaşlığa en çok yaklaşan statüdür; ancak siyasal haklara dönüşmez.
Yargı ve savunma	Tebliğat, itiraz yolu, avukat ve danışmanlık güvenceleri özellikle sınır dışı ve koruma süreçlerinde kritik rol oynar.
Ders notu vurgusu	Eşitlik, karşılıklılık ve kazanılmış haklara saygı, yorum zeminini kurar.

HUKUKİ DAYANAK

Mevzuat + doktrin

"YUKK m.44, 81, 89
Ders notları s.13"

Kaynak sayfası

28

28

Yabancınn çalışma hakkı: ikamet hukukuyla nasıl bağlanır?

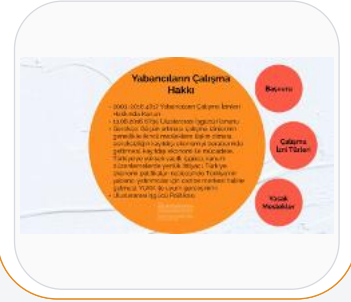
- Geçerli çalışma izni, aynı zamanda ikamet izni sayılır; bu nedenle çalışma rejimi ile kalış rejimi pratikte birbirine bağlıdır.
- Öğrencilerin çalışma hakkı, eğitim düzeyine ve ayrıca çalışma izni alınmasına göre açılır.
- Uluslararası koruma başvuru sahibi veya şartlı mülteci, başvurudan altı ay sonra çalışma izni başvurusu yapabilir.
- Mülteci ve ikincil koruma statüsü sahibi, statü verilmesiyle birlikte bağımlı veya bağımsız çalışabilir; kimlik belgesi çalışma izni yerine geçer.
- Bazı iş ve meslekler bakımından özel mevzuat sınırlamaları saklıdır.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.27, 41, 89/4

“Çalışma hakkı, yabancılar hukukunda sadece ‘iş bulma’ meselesi değil; statünün niteliğini de belirleyen bir göstergedir.”

Kaynak sayfası

29

29

Sınır dışı etme rejiminin süreç haritası

HUKUKİ DAYANAK

Ana maddeler

“YUKK m.52-60/A”

Kaynak sayfası

30

30

SINIR DIŞI

Sınır dışı etme kararı alınacak yabancılar

- Terör veya çıkar amaçlı suç örgütü bağlantısı, sahte belge kullanımı, geçimini meşru olmayan yollardan sağlama ve kamu düzeni/güvenliği/sağlığına tehdit başlıca sebeplerdir.
- Vize veya vize muafiyetini 10 günden fazla aşanlar, ikamet izni iptal edilenler veya süresini gerekçesiz 10 günden fazla ihlal edenler kapsam içindedir.
- Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler ile yasal giriş/çıkış kurlarını ihlal edenler de sınır dışı sebebi oluŐturur.
- Uluslararası koruma başvurusu reddedilen veya geri çekilmiŐ sayılanlardan, artık başka bir kalış hakkı bulunmayanlar da bu kategoriye girebilir.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.54

"Sınır dışı sebepleri, sadece 'tehlikelilik' değil; usulsüz kalış ve usulsüz çalışma gibi statü ihlallerini de kapsar."

Kaynak sayfası

31

31

SINIR DIŞI

Sınır dışı etme kararı alınamayacak kişiler

- Gönderileceği ülkede ölüm cezası, işkence, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele riski bulunanlar hakkında sınır dışı kararı alınmaz.
- Ciddi sağlık sorunu, yaŐ veya hamilelik nedeniyle seyahati riskli görülenler ile hayati tehlike arz eden hastalığı için tedavisi süren ve hedef ülkede tedavi imkânı olmayanlar korunur.
- Mağdur destek sürecinden yararlanan insan ticareti mağdurları ile tedavileri tamamlanıncaya kadar Şiddet mağdurları da bu güvenceden faydalanır.
- Bu değerlendirme bireyseldir; gerekirse belirli adreste ikamet veya bildirim yükümlülüğü getirilebilir.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.55

"Sınır dışı rejiminin sertliği, m.55 ve m.4 ile insan hakları ekseninde yumuŐatılır."

Kaynak sayfası

32

32

SINIR DIŞI

Türkiye'yi terke davet ve çıkış izin belgesi

- Sınır dışı kararı alınan kişiye, karar içinde belirtilmek kaydıyla, ülkeyi kendi imkânlarıyla terk edebilmesi için 15 günden az olmamak üzere 30 güne kadar süre tanınabilir.
- Ancak kaçma-kaybolma riski olanlar, kuralları ihlal edenler, sahte belge kullananlar veya kamu düzeni/güvenliği/sağlığı açısından tehdit oluşturanlara bu süre tanınmaz.
- Süre tanınan kişilere Çıkış İzin Belgesi verilir; belge harca tabi değildir.
- Bu kurum, zorlayıcı icra yerine kontrollü gönüllü çıkışı teşvik eden ara bir mekanizmadır.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.56

"Terke davet; sınır dışı kararının her olayda derhal zorla icra edilmediğini gösteren önemli bir usul güvencesidir."

Kaynak sayfası

33

33

SINIR DIŞI

İdari gözetim ve idari gözetime alternatif yükümlülükler

- Hakkında sınır dışı kararı alınanlardan kaçma-kaybolma riski bulunanlar, giriş-çıkış kurallarını ihlal edenler, sahte/asilsiz belge kullananlar ve kamu düzeni/güvenliği/sağlığı açısından tehdit oluşturanlar idari gözetime alınabilir.
- Yabancı, yakalamayı yapan kolluk birimince 48 saat içinde geri gönderme merkezine götürülür.
- İdari gözetim süresi kural olarak 6 aydır; iş birliği yapılmaması veya belge temin edilememesi nedeniyle en fazla 6 ay daha uzatılabilir.
- Valilik, her ay zorunluluk incelemesi yapar; gerekli görülmezse gözetim sonlandırılır ve belirli adreste ikamet, bildirim, teminat veya elektronik izleme gibi alternatifler uygulanabilir.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.57-57/A

"Kanun, özgürlükten yoksun bırakmayı istisna sayar; alternatif yükümlülükler önce düşünölmelidir."

Kaynak sayfası

34

34

SINIR DIŞI

Geri gönderme merkezleri ve usul güvenceleri

- İdari gözetime alınan yabancılar geri gönderme merkezlerinde tutulur; merkezler Bakanlık tarafından işletilir veya belirli kuruluşlarla protokol yoluyla işlettirilebilir.
- Temel sağlık hizmeti, yakınlarla-notere-avukata erişim, telefon, konsolosluk ve UNHCR ile görüşme imkânı sağlanır.
- Çocukların yüksek yararı gözetilir; aileler ayrı yerlerde barındırılır ve eğitim için gerekli tedbirler alınır.
- Göç alanında uzman sivil toplum kuruluşları, Genel Müdürlüğün izniyle merkezleri ziyaret edebilir.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.58-59

"Geri gönderme merkezi, kapalı idari alan olmakla birlikte hak-güvence dışı bir boşluk değildir."

Kaynak sayfası

35

35

KORUMA EŐİŐİ

Geri gönderme yasağı: tüm sistemin kırmızı çizgisi

- YUKK kapsamındaki hiç kimse; işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı muameleye maruz kalacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, toplumsal grup üyeliğı ya da siyasî fikirleri nedeniyle hayatı/hürriyeti tehdit altında olacak bir yere gönderilemez.
- Yönetmelik, valiliğın bu riski resen araştıracağını ve tehlike saptanırsa başka YUKK mekanizmalarının işletileceğini açıkça söyler.
- Bu ilke, hem sınır dışı rejimini hem de uluslararası koruma rejimini aynı anda sınırlar.
- Dersin geri kalanında m.4'ü, 'uluslararası korumaya giriş kapısı' olarak değıl, aynı zamanda 'sınır dışının sınırı' olarak okuyacağız.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.4 / Yön. m.4

"Non-refoulement, yabancılar hukukunun en temel insan hakları filtresidir."

Kaynak sayfası

36

36

Uluslararası koruma mimarisi: üç statü, tek sistem

Statü	Ana ölçüt	Türkiye'de sonuç
Mülteci	Avrupa'da meydana gelen olaylar + Sözleşme sebeplerine dayalı zulüm korkusu	Statü verilir; ikamet ve seyahat belgesi rejimi açılır
Şartlı mülteci	Aynı zulüm sebepleri + Avrupa dışı olaylar	Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar Türkiye'de kalır
İkincil koruma	Ölüm cezası, işkence veya silahlı çatışmada ciddi bireysel tehdit	Statü verilir; ikamet izni yerine geçen kimlik belgesi
Ortak nokta	Bireysel statü belirleme işlemi	YUKK'nin üçüncü kısmı uygulanır

HUKUKİ DAYANAK

Ana maddeler

"YUKK m.61-63"

Kaynak sayfası

37

37

Mülteci ve şartlı mülteci ayrımı neden önemlidir?

- Her iki statü de 1951 Sözleşmesi sebeplerine dayalı, haklı zulüm korkusunu esas alır: ırk, din, tabiiyet, belli bir toplumsal gruba mensubiyet veya siyasî düşünce.
- Kritik fark coğrafi sınırlandırmadır: Avrupa'da meydana gelen olaylar için 'mülteci', Avrupa dışı olaylar için 'şartlı mülteci' statüsü öngörülmüştür.
- Şartlı mülteci bakımından Türkiye'de kalış nihai çözüm değil; üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar sürer.
- Bu ayrım, Türkiye'nin Sözleşme'ye coğrafi çekince ile taraf olmasının ders planına yansıyan sonucudur.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.61-62

"Aynı zulüm mantığı korunur; değişen, olayın coğrafi kaynağının statü adını ve kalış ufkunu etkilemesidir."

Kaynak sayfası

38

38

İkincil koruma ve hariçte tutma

- Mülteci veya şartlı mülteci olamayan kişi, geri döndüğünde ölüm cezası, işkence/insanlık dışı muamele ya da ayırım gözetmeyen şiddet nedeniyle ciddi bireysel tehdit ile karşılaşacaksa ikincil koruma gündeme gelir.
- Buna karşılık, başka bir BM organından hâlen koruma alanlar, bulunduğu ülkede vatandaş benzeri haklara zaten sahip sayılanlar ve Sözleşme m.1(F) kapsamındaki ağır suç failleri hariçte tutulur.
- Kanun, kamu düzeni veya güvenliği bakımından ciddi emareler bulunan bazı kişiler bakımından ikincil korumadan ayrıca hariçte tutma rejimi kurar.
- Hariçte tutma kararı bir aile ferdine ilişkin olsa bile, diğer aile üyeleri hakkında ayrı değerlendirme gerekir.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.63-64

"İkincil koruma, zulüm temelli korumanın boşlukta bıraktığı ağır zarar risklerini kapatır; hariçte tutma ise sistemin güvenlik fitresidir."

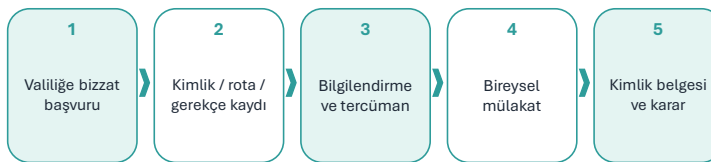
Kaynak sayfası

39

39

Başvuru, kayıt ve mülakat süreci

HUKUKİ DAYANAK

Dikkat

"Makul sürede kendiliğinden başvuran kişiye, yasa dışı giriş veya kalış nedeniyle cezaî işlem uygulanmaz; kayıt sonrası başvuru sahibi kimlik belgesi ikamet izni yerine geçer."

Kaynak sayfası

40

40

Kabul edilemez başvuru, ilk iltica ülkesi ve güvenli üçüncü ülke

- Aynı gerekçeyle yinelenen başvuru, yeni gerekçe olmaksızın ayrı başvuru ve ilk iltica ülkesi / güvenli üçüncü ülke bağlantısı kabul edilemez başvuru sonucunu doğurabilir.
- İlk iltica ülkesi; kişinin hâlen etkili korumadan yararlanabildiği önceki ülkedir.
- Güvenli üçüncü ülke değerlendirmesinde; geri göndermeme ilkesinin uygulanması, sığınma imkânı, ciddi zarar riskinin bulunmaması ve başvuru sahibi ile ülke arasındaki makul bağlantı her olayda ayrı incelenir.
- Kabul edilemezlik kararı verildiğinde, gönderme işlemi gerçekleşinceye kadar ülkede kalışa izin verilebilir.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.72-74 / Yön. m.73-77

"Güvenli üçüncü ülke tespiti 'etiket' değildir; kişi-ülke bağlantısı bakımından bireysel değerlendirme ister."

Kaynak sayfası

41

41

Hızlandırılmış değerlendirme ve başvuru yolları

- Koruma gerekçesine hiç değinmeme, yanıltıcı belge kullanma, kimliği gizlemek için belgeyi yok etme, zaten sınır dışı için gözetimde olma veya sırf sınır dışısını erteletmek amacıyla başvuru gibi hâllerde hızlandırılmış değerlendirme yapılır.
- Bu usulde mülakat en geç 3 gün içinde, karar ise mülakattan sonra en geç 5 gün içinde verilir.
- Refakatsiz çocukların başvuruları hızlandırılmış usulde değerlendirilemez.
- Bazı kararlara karşı önce Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonuna itiraz, bazılarında karşı doğrudan idare mahkemesine başvuru öngörülür; itiraz/yargılama sonuçlanıncaya kadar ülkede kalışa izin verilir.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.79-80

"Hızlandırılmış usul, süreçleri kısaltır; ama kişiyi başvuru güvencelerinden tümüyle mahrum bırakmaz."

Kaynak sayfası

42

42

Başvuru sahibinin idari gözetimi ve özel ihtiyaç sahipleri

- Başvuru sahipleri, yalnızca uluslararası koruma talebinde bulunmuş olmaları sebebiyle idari gözetim altına alınamaz.
- Kimlik/uyruk şüphesi, sınır kapısında usulsüz girişin alıkonulması, başvuru unsurlarının aksi halde belirlenememesi veya ciddi kamu düzeni/güvenliği tehlikesi istisna sebepleridir.
- Valilik önce ikamet ve bildirim yükümlülüğü gibi daha hafif tedbirlerin yeterli olup olmayacağını değerlendirir; gözetim en çok 30 gün sürer.
- Refakatsiz çocuklarda çocuğun yüksek yararı esastır; özel ihtiyaç sahiplerine işlemlerde öncelik tanınır ve gerekli tedavi imkânı sağlanır.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.66-68

"Uluslararası koruma alanında özgürlükten yoksun bırakma, başvuru kuralı değil; sıkı şartlara bağlı istisnadır."

Kaynak sayfası

43

43

Statü sonrası haklar: kimlik, ikamet, seyahat

- Şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü sahibine belirli ilde ikamet etme ve bildirim yükümlülüğü getirilebilir.
- Mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü verilenlere yabancı kimlik numarasını içeren kimlik belgesi düzenlenir; bu belge ikamet izni yerine geçer.
- Mültecilere Sözleşmedeki seyahat belgesi verilir; şartlı mülteci ve ikincil koruma sahiplerinin seyahat belgesi talepleri Pasaport Kanunu çerçevesinde değerlendirilir.
- Bu statüler, klasik ikamet izinlerine benzer sonuçlar doğursa da, ayrı bir koruma hukuku statüsüdür.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.82-84

"Koruma statüsü sahibinin kimlik kartı, sadece tespit belgesi değil; doğrudan ikamet hakkı da yaratır."

Kaynak sayfası

44

44

Eğitim, sağlık, çalışma ve yükümlülükler

- Başvuru sahibi veya statü sahibi kişi ve aile üyeleri ilköğretim ve ortaöğretim hizmetlerinden yararlanır; ihtiyaç sahibi olanlar sosyal yardım ve hizmetlere erişebilir.
- Ödeme gücü olmayan ve sağlık güvencesi bulunmayanlar için kayıt tarihinden itibaren bir yıllık genel sağlık sigortası rejimi öngörülür; özel ihtiyaç sahipleri için istisna mümkündür.
- Başvuru sahibi veya şartlı mülteci, başvuru tarihinden 6 ay sonra çalışma izni başvurabilir; mülteci ve ikincil koruma sahibi ise statüyle birlikte çalışabilir.
- Adres, gelir, çalışma durumu ve medeni hâl değişiklikleri bildirilmelidir; yükümlülükler uylunması bazı hakların sınırlandırılmasına yol açabilir.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.89-90

"Koruma statüsü, sadece ülkede kalma izni değil; kontrollü bir sosyal haklar ve yükümlülükler paketidir."

Kaynak sayfası

45

45

Statünün sona ermesi, iptali ve geçici korumaya kısa not

- Statü; yeniden millî korumadan yararlanma, vatandaşlık kazanma, gönüllü dönüş, koşulların önemli ve kalıcı şekilde ortadan kalkması veya üçüncü ülke koruması gibi nedenlerle sona erebilir.
- Sahte belge, hile, aldatma veya sonradan hariçte tutulma sebebinin ortaya çıkması hâlinde statü iptal edilir.
- Sona erme ve iptal kararları maddi gerekçe ve hukuki dayanak gösterilerek tebliğ edilir; başvuru yolları bildirilir.
- Geçici koruma ise ayrı bir rejimdir: kitlesel akın hâlinde ülkesine dönemeyenlere acil ve geçici koruma sağlanabilir.

HUKUKİ DAYANAK

YUKK m.85-86, 91

"Uluslararası koruma statüsü kazanılmış olsa bile ebedi değildir; statüyü doğuran koşullar ve kişinin dürüst davranışı belirleyicidir."

Kaynak sayfası

46

46

*Do not edit
How to change the design*

2. Aşağıdakilerden hangisi, mülteci ile şartlı mülteci arasındaki temel farkı en doğru açıklar?

i The Slido app must be installed on every computer you're presenting from **slido**

47

*Do not edit
How to change the design*

3. Aşağıdakilerden hangisi uluslararası koruma başvuru sahibinin idari gözetimi hakkında doğrudur?

i The Slido app must be installed on every computer you're presenting from **slido**

48

*Do not edit
How to change the design*

4. Aşağıdakilerden hangisi, uzun dönem ikamet iznine geçiş hakkı bulunmayan gruplardan biridir?

i The [Slido app](#) must be installed on every computer you're presenting from **slido**

49

*Do not edit
How to change the design*

5. Bir ülkenin güvenli üçüncü ülke sayılabilmesi için aşağıdakilerden hangisi gerekli değildir?

i The [Slido app](#) must be installed on every computer you're presenting from **slido**

50

OLAY ANALİZİ

Pratik Çalışma 2 — Başvuru, güvenli üçüncü ülke ve geri göndermeme

OLAY METNİ

B isimli Afganistan vatandaşı, Türkiye'ye düzensiz giriş yaptıktan iki gün sonra valiliğe başvuruyor. Ülkesinde silahlı çatışma, işkence ve ölüm tehdidi altında olduğunu söylüyor. Kimliği yanında yok. Daha önce İran'da kısa süre bulunduğu anlaşılıyor. İdare, başvuruyu almadan sınır dışı sürecini başlatmayı tartışıyor.

Sınıfta tartışılacak sorular

- 1) B'nin yasa dışı giriş nedeniyle otomatik olarak cezalandırılması veya başvurusunun reddi mümkün müdür?
- 2) Olası koruma statüsü bakımından hangi alternatifler düşünülmelidir?
- 3) İran bağlantısı tek başına güvenli üçüncü ülke / ilk iltica ülkesi kararı için yeterli midir?
- 4) Başvuru devam ederken B'nin derhal gönderilmesi mümkün müdür?

Çözüm tekniği

- 1) Olaydaki yabancının mevcut statüsünü tespit et
- 2) Uygulanacak maddeyi belirle
- 3) Usul ve süre şartını sor
- 4) Kararın sonucu ile itiraz yolunu ayır

51

51

Do not edit
How to change the design

1. Cezayir vatandaşı C, vize muafiyeti kapsamında Türkiye'ye girmiş ve 104 gündür ülkededir. Hangi tespit en isabetlidir?

 The Slido app must be installed on every computer you're presenting from

slido

52

*Do not edit
How to change the design*

2. Aile ikamet izni talebinde sponsor/destekleyici bakımından aşağıdakilerden hangisi normal şartlarda aranmaz?

i The Slido app must be installed on every computer you're presenting from **slido**

53

*Do not edit
How to change the design*

3. Hakkında sınır dışı kararı alınan bir yabancı için aşağıdakilerden hangisi terke davet süresini ortadan kaldıracaktır?

i The Slido app must be installed on every computer you're presenting from **slido**

54

4. Aşağıdaki başvurulardan hangisi hızlandırılmış değerlendirmeye alınabilir?

i The Slido app must be installed on every computer you're presenting from

slido

55

5. Uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler bakımından hangi ifade doğrudur?

i The Slido app must be installed on every computer you're presenting from

slido

56

Dersi kapatırken: 12 kritik çıkarım

- 1) YUKK, yabancı rejimi ile koruma rejimini aynı kanun içinde birleştirir.
- 2) Vize giriş için ön koşuldur; mutlak giriş hakkı değildir.
- 3) 90 günü aşan kalışta ikamet izni ana eşiktir.
- 4) Çalışma izni çoğu durumda ikamet rejimiyle birlikte okunur.
- 5) Kısa dönem izin esnekler; uzun dönem izin ise yerleşik yabancıyı yaratır.
- 6) İnsani ve mağdur izinleri istisnai koruma araçlarıdır.
- 7) Sınır dışı sebepleri genişler; usulsüz kalış ve usulsüz çalışma da buna dâhildir.
- 8) Terke davet, zorlayıcı icra öncesi önemli bir güvence basamağıdır.
- 9) İdari gözetim istisnadır; alternatif yükümlülükler önemlidir.
- 10) Geri gönderme ilkesi hem sınır dışı hem koruma kararlarını sınırlar.
- 11) Türkiye’de mülteci/şartlı mülteci ayrımı coğrafi sınırlama nedeniyle yaşar.
- 12) Uluslararası koruma süreci; başvuru, kayıt, mülakat, karar ve itiraz aşamalarının bütünüdür.

Yabancılar Hukuku

The mind map shows 'Yabancılar Hukuku' (Foreign Law) at the center, with branches for 'Yabancıların Türkiye'ye Giriş Hakkı' (Right of Entry), 'Türk Yabancılar Hukukunun Genel Esasları' (General Principles), 'Sınırdışı' (Expulsion), and 'Diğer Haklar' (Other Rights). A text box at the bottom right states: 'Bu sunumun sonunda öğrenciden beklenen: kavramları ayırması, doğru usulü bulması, maddeler arası ilişki kurması'.

57

11. HAFTA 20.04.2026 DERSE KATILAN ÖĞRENCİLERİN ADI SOYADI

Do not edit
How to change the design

The Slido app must be installed on every computer you're presenting from
slido

58